

Snegulčica.

Sodobna pravljica.

Irma je imela komaj osem let, ko je morala njena mati obležati zaradi jetike v mračni sobi tam nekje sredi starega mesta v Trstu. Gnili vlažni pod v sobi je prekrila plesnoba. S sten so mahedrale tapete, papirji, ki so pripovedovali, da некоč ni bilo v tej sobi tako hudo, ampak da so rdele rože celo po stenah. Zaradi vlage pa so postale te rože sedaj popolnoma črne. Skozi gornji okvir razbitega okna pa je žvižgala burja, ki se je pripodila po rebreh starega mesta od Svetega Justa v to ulico in nosila v sobo posamezne snežinke. Po očetovi smrti je Irmina mati ali šivala ali pa beračila po mestu, a je bilo vsega denarja tako malo, da ni mogla sama dosti jesti, če je hotela nasititi Irmo, niti popravljati sobe. Ko je mati videla, da postaja kup krompirja v zaboju v kotu sobe in kup drv ob pečici vedno manjši in ko ji je iz pljuč bruhnila kri, se je je polastil obup. Počakala je neki večer, da je Irma zaspala, potem je naložila skoraj vsa drva v peč in ko se je naredilo žareče oglje, je zaklenila vrata, zamašila razbito šipo in cev, ki je peljala iz peči v dimnik, s cunjami, in legla potem k Irmi. Tako je hotela, da bi strupeni plin, ki se je vil iznad tlečega oglja, usmrtil Irmo in njo. V kotu je medlo brlela petrolejka in razsvetljevala bledi Irmin obrazek, ki pa se je smehljaval v sanjah. Mati je strmela v ta obrazek z grenkostjo in obupom. Videla je, kako plava smrt nad njim in kako bo kmalu ugrabila to lepo ubogo telo. Nato se je zagledala v križ na steni, s katerega so nemo strmele vanjo Kristusove oči.

»Zakaj ubijaš sebe in otroka — saj ni nobena noč tako črna, da bi se ne dala razsvetliti.« ji je rekel Kristus s svojimi očmi.

Mati se je zgrozila, kriknila je polna groze in z vso silo objela otroka poleg sebe. Irma se je prebudila. Nasmeh ji je izginil z ustnic.

»Kaj ti je, mama,« je vprašala tiho. »Zakaj me budiš iz spanja?«

Mati pa je planila z ležišča k pečici in zlila posodo vode na tleče oglje.

»Irma, Irma, umoriti sem te hotela, ker me je strah, kaj bo s teboj. O, kaj bo s teboj!«

Nato se je opotekla sredi sobe in se zgrudila na tla. Iz pljuč ji je zopet bruhnila kri na vlažni pod in ga ordečila vse tja do ležišča. Obležala je nepremično in Irma se je dolgo trudila, da jo je zopet priklicala v življenje in ji pomagala na posteljo.

Irma je imela komaj osem let — pa so ji oči sijale — kot bi jih imela trideset — in ona ni bila edini tak otrok v starem mestu. Na stotine takih otrok je živelo po mračnih sobah, po podstrešjih in kletih. Vsi ti prostori pa so bili kakor grobovi, v katerih so bili zaprti živi otroci današnjih dni.

Drugi dan je Irma nehala hoditi v šolo — dosedaj je še vedno hodila v šolo — čeprav so njeno ime prekrstili iz Irme Martinovič v Irmo Martini, kljub temu, da otrok tega ni hotel — in se prvič napotila na ulice. Prejšnji dan je pripovedovala učiteljica pravljico o Snegulčici in so otroci strme poslušali čudovito zgodbo — le Irma se je smehljala ob tistem pripovedovanju. V njeni duši je bilo toliko gorja, da ni bilo v njej več prostora za lepe podobe, ki jih je pred njo razgrinjala učiteljica. Učiteljica je zapazila izraz njenih oči in ji je rekla: »O ti hudobni otrok, ali te prav nič

ne gane usoda Snegulčice, ki se je raztopila na solncu.« Irma pa ni nič odgovorila na te besede.

Sedaj, ko se je napotila beračit na ulice, se je komaj spomnila na pravljico, čeprav ji je nosila burja gost sneg v obraz. Okoli glave je imela Irma povito veliko materino ruto — slabotno telesce pa ji je tičalo v sivi, premnogokrat zašivani sukunjici, ki ji je segala komaj do kolen. Irma se je pomikala tesno ob hišah, da bi je ne podrla burja na tlak, proti središču mesta in se postavila k vogalu dveh širokih ulic k vratom velikanske palače. Tam je obstala vsa trepetajoča od mraza in se stiskala v kot k vratom, da bi bila nekoliko skrita pred burjo. Vendar so kljub temu krožili široki mrzli zračni vrtinci krog nje in ji nosili snežinke v obraz, ji slepili oči in ledenili lica, na katerih bledico ni mogel niti mraz priklicati rdeče barve. Široke oči, vse mokre od snega, so plaho strmele v trume mimoidočih in bedna ročica je plašno visela naprej in molče prosila usmiljenja. Trumam pa, ki so hitele mimo, se je mudilo, in če je Irma od časa do časa polglasno vzkliknila z napol otrplimi ustnicami, jo je kak človek začudeno pogledal in kot v strahu odhitel naprej. Končno pa se je le pred njo ustavil neki stražnik. Rekel je: »Tukaj je prepovedano beračiti, mala!« — Prijel jo je za roko in jo vodil s širokih ulic nazaj v staro mesto. Stopala je za njim brez tožbe in vdano, kakor da bi bilo samo po sebi umevno, da nima pravice beračiti tam, kjer hodijo mimo bogati ljudje. Stražniku se je zamislila — stisnil ji je deset čentezimov v roko.

»Mala, na one široke ulice res ne smeš! Če bi prišel kak drugi stražnik, bi te odpeljal na stražnico. V tej ulici te pa nihče ne bo videl,« ji je rekel in odhitel nazaj.

Irma je kupila v trgovini ob tej ozki ulici kruha in odšla domov.

»Mama, tukaj sem ti prinesla kruha,« je rekla. Potem je zakurila v peči s poslednjimi poleni in postavila lonček s krompirjem nad ogenj.

»Si ti jedla kaj kruha,« jo je vprašala mati. Irma je prikimala, ker je vedela, da bi sicer mati ne hotela kruha. Ko je bil kuhan krompir, ga je olupila, vzela sama dva in ostale nesla materi. Molče sta pojedli ob štirih popoldne to bedno kosilo in potem je rekla mati, ki so ji oči v tem mraku čudno živo sijale: »Irma, ti si zlat otrok. Ni mogoče, da bi se takemu otroku vedno slabo godilo v življenju. Ko bom umrla, bom prosila Boga, naj ti dodeli zlate čase.« Dolgo in molče je božala otroka po laseh. Potem se je Irma zopet napotila iz hiše in obstala v ozki ulici starega mesta, ker se ni upala več na široke ulice.

Le par luči je motno svetilo med visokimi molčečimi hišami in malo-kateri človek je stopal med njimi po strmini navzdol mimo Irme, ki je vselej, kadar je šel človek mimo, dvignila roko. Toda ti ljudje so bili sami bedniki in z grenkostjo v srcu so stopali mimo otroka. Saj je vsak izmed njih nosil mesto denarja le strah in skrb s seboj. Tako so polagoma minevale ure in Irma ni naberačila še ničesar. Med visokimi hišami je zamolklo tulila burja. S silno hitrostjo so drvele snežinke od vrha ulice med visokimi hišami navzdol in zidale ob vratih, kjer je stala Irma, velik kup snega, ki je polagoma zrasel Irmi čez kolena prav gori do suknjice. Irma pa ni skušala več kakor v začetku stopiti iz tega snega. Čudno je bilo vse to in nenavadno, toda sedaj ni čutila prav nič več tistega mraza, ki ji je v začetku ledenil telo. Le prijetna utrujenost se je je polastila in Irma je sedla v sneg, da bi bilo lažje tako beračit. Sicer ni bilo prav nič več ljudi na ulici, toda prav gotovo bo prišel nekdo in ji podaril milodar. Morda bo tako usmiljen, da ji bo podaril celo liro in bo potem dva dni dovolj hrane zanjo in za mamo.

Daleč tam doli pod starim mestom se je bleščalo skozi snežene vrtnice tisočero luči — daleč tam doli je bilo svetlo, kakor da bi dan ležal nad mestom. In kadarkoli je za hip prenehala tuliti burja, se je zaslišala iz širokega mesta prekrasna godba, lepa tako, da so Irmi zažarele oči in je pozabila, zakaj sedi sedaj ob ulici. In med tisto godbo je bilo slišati glas deklice, ki je prepevala silno lepo, kot da bi bila tista deklica sam angel.

»O, ko bi bila jaz tista deklica,« je s hrepenenjem pomislila Irma in zaprla oči, da bi bolje doživljala godbo in čarobni glas pevke. Neprestano se je smehljala — saj je bilo sedaj res tako prijetno sedeti v belem snegu in poslušati — pa tudi ozka ulica se je naenkrat napolnila s svetlobo, kot da je nekdo prižgal sto luči na nji.

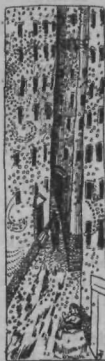
»Mama, pridi no in poslušaj, kako čudovito poje tista deklica,« je rekla Irma. Pa je res prišla mama po ulici navzdol in se ustavila ob nji.

Silno se je začudila mama. »Kdo je ta mladenič, ki igra na gosli poleg tebe, Irma — in kdo je tebe naučil tako prepevati, kot bi pel kak angel,« je vprašala mama. »O, Irma, tvoj glas je kakor srebrn in vsi ga bodo občudovali. Nič več se ti ne bo hudo godilo na svetu. Zlati časi bodo sedaj prišli zate — ti zlati moj otrok! Vidiš — prosila sem Boga in Bog je obljubil.«

»Toda: mama, ali pojem jaz,« je vprašala Irma polna začudenja in strmela zdaj v mamo, ki se je smehljala poleg nje, zdaj v mladega gospoda z dolgimi lasmi, ki je sredi ulice pred njo igral na gosli. »Od kod je naenkrat dospel ta lepi gospod?«

»Prav ti poješ, Irma, moj zlati otrok,« je odgovorila mama in Irma se je s strmenjem zavedla, da poje res ona.

* * *

Krog polnoči je stopal navzgor po ulici mlad muzikant. Ta večer je igral zadnjič v veselju »Sinje morjec«, kjer ni nihče razumel njegove godbe in ga je gospodar zato odpustil. Srdit na življenje in na vse ljudi se je vračal in črni kodri so se mu stresali od jeze. Ko je prišel do hiše, v kateri je stanoval, in hotel odkleniti vrata, je zagledal, kako je sedel v kotu ob vratih kup snega popolnoma podoben beli deklici. Strme se je sklonil in segel z roko v ta sneg in zatipal skozi njega ruto in lase. Hitro je odklenil vrata in dvignil ves kup iz kota. Sneg se je vsul z Irme in muzikantu je obležala v naročju zmrznjena deklica. Nič ni premišljeval, ampak le tiho jo je odnesel v peto nadstropje in jo položil v svoji sobici na ležišče. Dolgo, dolgo se je trudil, da jo je priklical nazaj v življenje. Deklica se mu je zdela silno lepa. Ko je odprla široke sinje oči, jo je vprašal: »Kdo si ti, Snegulčica?«

In Irma se je nasmehnila in ponovila šepetaje: »Snegulčica.« Muzikant je radosten zakuril ogenj in hitel kuhat čaj. Med tem delom pa je obstal kot zamaknjen. Zaslišal je prelep glas, ki se je kot srebro razprostrl po sobi. Irma je s široko odprtimi očmi strmela vanj in polglasno prepevala čudovito pesem, od katere ni muzikant razumel niti besede, toda napev je bil tako poln čarobnosti in tako mehak, kot da bi kipel iz angelskih ust. Muzikant je hitro vzel gosli v naročje in zaigral k napevu. Še nikdar niso njegove gosli ustvarjale toliko lepote s svojim glasom kot te minute.

»S to Snegulčico bom zmagal vsa srca, tudi najbolj trda, tudi tista, ki so najbolj daleč od godbe in pesmi,« je vzkliknil, odložil gosli in poln

veselja vzel otroka na svoja kolena. Šele sedaj se je Irma popolnoma prebudila in strmela v muzikanta s tihim začudenjem. »O, kam je šla mama?« je vprašala potem.

* * *

Muzikant in Irma sta odšla drugo jutro v materino stanovanje. Mati je ležala mrtva na ležišču in vendar se je blaženo smehljala, kakor da vidi z nebes, kako je poslal Bog človeka z zlatim srcem, ki bo skrbel za njenega otroka. »Tvoja mama je odšla v nebesa. Nikar se ne jokaj, Snegulčica,« je rekel muzikant. Kupil je rož in jih položil na mrtvo telo. »Snegulčica, našel sem te jaz in ostala boš pri meni. Sedaj je velika žalost v tvojem srcu, toda vеди, da ni nobena noč tako črna, da bi se ne dala razsvetliti. Midva bova nasadila cvetja na mamin grob in odslej bo tudi njej lepše, kot ji je bilo na zemlji.«

* * *

In Irma je ostala pri muzikantu. On je zložil pesem, ki je govorila o deklici, ubogem otroku, ki je sredi ceste s snegom pokrit poslušal godbo in prepeval med tem, ko je njegova mati odhajala v nebo. Potem se je napotil z Irmo po širokem mestu od hiše do hiše in sviral po dvoriščih, pod okni in po gostilnah: Vedno pa je poprej glasno zaklical: »Pripeljal sem vam Snegulčico, ki sem jo našel s snegom pokrito na ulici. Z glasom, ki je lep kot od angela, vam bo prepevala svojo zgodbo.« In ko je ob zvokih njegovih gosli Irma zapela, so ostrmeli vsi. Rekli so: »Ali je mogoče kaj takega« in vsak bi se sramoval, če bi ji ne položil vsaj nekaj na krožnik, ko je po pesmi hodila s krožnikom od človeka do človeka. Vsepovsod sta igrala, tudi po vsem starem mestu, po tistih ozkih, mračnih, črnih ulicah. Iz vlažnih sob in kleti so pritekale matere z otroki in prisluhnile godbi in pesmi in obup se je tajal v mračnih dušah. In tako se bo morda res zgodilo nekoč, da bodo nastopili za Irmo in za vse v starem mestu novi zlati časi.

Mirko Kunčič:

Tiha je pesem . . .

*Tiha je pesem bele breze
o žolti jesenski halji.
Z vzdihni bolešno pritajenimi
poje o solnčni dalji.*

*Tiha je pesem bele breze,
trudna kot sanje njene.
Plaka po zvezdnatih majskih nočeh
o te dneve mračne, meglene.*

*Tiha je pesem . . . Le veter brat
sliši nje plahe glasove.
Mehko jo boža — a breza drhti:
hladne so roke njegove . . .*